ІНТЕРВ'Ю 17.02.2023 | Ана Михайлов

«Дуже сподіваюся, що зміна уряду не буде лише імітацією змін у країні»

Про пріоритети і завдання нового уряду Молдови, а також загрозу з боку Росії розповідає Ана Михайлов з Кишинева

Інтерв'ю провела Ольга Васильцова

Республіка Молдова, яка видавалася острівцем відносної стабільності, знову опинилася в центрі новин. Уряд Наталії Гаврилиці подав у відставку в той час, коли президентка Мая Санду заявила про плани Росії дестабілізувати ситуацію в країні. Що взагалі відбувається?

Стабільність дійсно була відносною. З моменту приходу до влади уряду Гаврилиці Молдова пройшла через серію криз. Кабінет Гаврилиці мав один із найскладніших мандатів із часів здобуття Молдовою незалежності, позначений численними кризами, що накладалися одна на одну: війною в сусідній Україні та гуманітарною кризою, спричиненою напливом біженців, енергетичним шантажем, поглибленим безпрецедентним рівнем інфляції та зростанням цін. На мій погляд, уряд непогано впорався з кризами, але зростаюче суспільне невдоволення соціально-економічною ситуацією та ерозія політичного капіталу правлячої партії все ж призвели до відставки уряду Гаврилиці.

Невдоволення правлячою партією PAS також було пов'язане з повільним прогресом у реформуванні системи правосуддя і боротьби з корупцією. Це було однією з найголовніших обіцянок, даних партією під час передвиборчої кампанії, і одним із пріоритетів уряду. Саме судової реформи та боротьби з корупцією стосуються більшість рекомендацій Європейської комісії, коли йдеться про статус Молдови як країни – кандидата в ЄС. І саме тут прогрес був вкрай повільним, що й викликало суспільну критику та невдоволення.

Безумовно, безпекова ситуація надзвичайно складна, і від влади очікували більш рішучих дій. Але я вважаю, що відставці уряду

сприяло все перераховане вище.

Парламент Молдови на засіданні в четвер затвердив новий уряд на чолі з Доріном Речаном, який раніше обіймав посаду радника президента з питань оборони і національної безпеки. Як змінився новий уряд?

Особисто я не вірила у великі зміни у складі нового уряду, і це підтвердив новий старий кабінет прем'єр-міністра Речана. Я кажу «новий старий уряд», тому що змінилося лише кілька міністрів, решта залишилися на своїх посадах, включно з тими, кого вважали неефективним і хто представляв ключові галузі. Дуже сподіваюся, що зміна уряду не буде лише імітацією змін у країні.

Оголошені пріоритети, що стосуються відновлення порядку і дисципліни в державних установах, забезпечення миру і стабільності, вселяють оптимізм

Однак оголошені новим прем'єр-міністром Речаном пріоритети, що стосуються, крім економічного розвитку, відновлення порядку і дисципліни в державних установах, забезпечення миру і стабільності, вселяють оптимізм.

Щодо порядку і дисципліни, то необхідно відновити ефективний державний контроль, оскільки судова влада, наприклад, залишається захопленою групою інтересів, яка мобілізувалася і чинить тиск, а державні інститути залишаються безсилими в цій ситуації. Критика стосовно політичного втручання в судову систему і того факту, що влада, як і раніше, хоче контролювати інститути, також є справедливою, тому перед новою урядовою командою стоятиме завдання продемонструвати, що забезпечення незалежності судової влади не може існувати окремо від реформи системи правосуддя.

Судова реформа залишається визначальним фактором успіху нового уряду та виконання урядової програми, адже прогрес чи регрес у сфері юстиції вплине на всі інші сектори. Від цього також залежатиме наш євроінтеграційний курс. Наші партнери з розвитку покладають найбільші надії на реформи юстиції та боротьбу з корупцією, що також відображено в шести з дев'яти рекомендацій Європейської комісії в контексті статусу кандидата на вступ до Євросоюзу.

В економічному секторі необхідним є далекоглядний підхід до економічної моделі розвитку, і ще невідомо, чи вдасться новому

уряду його знайти.

Новий уряд має правильно визначити ризики і загрози та виробити нову стратегію в галузі безпеки і оборони

Щодо пріоритету забезпечення миру та безпеки, то його важливість є очевидною з огляду на вкрай хитке становище у сфері безпеки на тлі російського реваншизму. Новий уряд має правильно визначити ризики і загрози та виробити нову стратегію у сфері безпеки і оборони. І тут все має відбутися якомога швидше.

Усіх перерахованих вище цілей неможливо досягти без сильних і компетентних державних інститутів, без професійних і мотивованих державних службовців. Брак кадрів був однією з великих проблем уряду Гаврилиці, це також може ускладнити виконання урядової програми Речана. Велике значення матиме здатність залучати компетентних людей до державних установ. Процес ухвалення рішень має бути більш прозорим та інклюзивним.

Чи не вплине зміна уряду на європейський курс Молдови?

Прем'єр-міністр Речан заявив, що метою урядової програми є реалізація бачення розвитку президентки Маї Санду та урядового плану партії «Дія і солідарність» з адаптацією до поточних реалій. Таким чином, євроінтеграція залишається пріоритетом. На європейський курс країни зможе вплинути здатність проводити реформи, пов'язані з цим процесом. Важливими є і якість, і швидкість, з якою проводитимуться реформи.

Наскільки реальною є загроза з боку Росії?

Це реальна небезпека відтоді, як почалася війна в Україні. Але ситуація в Республіці Молдова багато в чому залежатиме від подій у сусідній країні. Поки українці чинять опір, збройний конфлікт у Республіці Молдова є малоймовірним.

Загроза повалення влади за допомогою гібридної війни, яку Росія веде в Молдові, залишається

Але загроза повалення влади за допомогою гібридної війни, яку Росія веде в Молдові, залишається. Тут я маю на увазі інформаційну війну, а також діяльність проросійських політичних сил, контрольованих олігархами-втікачами, які використовують соціально-економічні проблеми для радикалізації населення та організації масових акцій протесту, дестабілізуючи таким чином ситуацію в країні. Це благодатний ґрунт для

диверсійних дій із залученням іноземних елементів, що становлять реальну небезпеку, про яку нещодавно говорила і президентка Мая Санду.

Зараз НАТО думає над тим, як посилити підтримку «партнерам, вразливим до втручання Росії». На яку підтримку розраховує Молдова в першу чергу?

Невідомо, чи буде Молдова забезпечена системами спостереження і ППО, як нещодавно просила Мая Санду на Заході. Але Кишинів може розраховувати на підтримку в навчанні військовослужбовців, а також цивільних службовців, державних службовців у сфері безпеки та оборони; на отримання засобів захисту військовослужбовців; на сприяння у сфері забезпечення кібербезпеки тощо.

Щоб зміцнити свій військовий потенціал і запобігти можливому нападу з боку Російської Федерації в майбутньому, Молдові буде важливо отримати військову техніку, зокрема летальну зброю.

Ми сподіваємося, що новий статус Республіки Молдова як країни – кандидата на вступ до Європейського союзу покладе початок новому етапу співробітництва в галузі безпеки і оборони Молдови з ЄС і НАТО.



Ана Михайлов
Кишинів

Ана Михайлов (Ana Mihailov) є керівником бюро Фонду ім. Фрідріха Еберта в Молдові.